

Amiyotrofik Lateral Skleroz Fonksiyonel Derecelendirme Skalas?

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Amiyotrofik Lateral Skleroz Fonksiyonel Derecelendirme Skalas?*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=15906>

Özet

Amiyotrofik Lateral Skleroz Fonksiyonel Derecelendirme Skalas? (ALSFRS), özellikle Amiyotrofik Lateral Skleroz (ALS) hastalar?nda fonksiyonel durumu ve hastal???n ilerleme h?z?n? kantitatif olarak ölçmek amacıyla kullan?lan standardize edilmi? bir araçtır. Bu ölçek, hastalar?n günlük yaşam aktivitelerindeki (DYA) k?s?tl?liklerini de?erlendirerek, hastal???n etkiledi?i motor fonksiyon alanlar?nın ciddiyetini belirlemeyi hedefler.

Sunulan giri?, Koç ve ark. (2016) taraf?ndan gerçele?tirilen ve ölçe?in Türkçe'ye uyarlanması ile güvenilirlik çal??ması kapsayan adaptasyon sürecine odaklanmaktadır. ALSFRS'nin uluslararası alanda kabul görmü? yap?s?, bu uyarlama çal??ması ile Türk popülasyonunda geçerli ve güvenilir bir klinik de?erlendirme aracı olarak kullan?labılır hale getirilmiştir. Bu sayede, hem klinik takip hem de uluslararası ara?tırma çal??malarında tutarlı veri toplama imkanı sağlanmıştır.

Anahtar Kelimeler

Amiyotrofik Lateral Skleroz, ALSFRS, Fonksiyonel Derecelendirme, Nöroloji, Hastalık İlerlemesi, Uyarlama, motor nöron hastal???, Disabilite.

Yazarlar

Koç, F., Balal, M., Demir, T., Alparslan, Z. N., Sarıca, Y.

Amaç

Amiyotrofik Lateral Skleroz Fonksiyonel Derecelendirme Skalas?'nın temel amacı, ALS hastalar?nda ortaya çıkan ilerleyici fonksiyon kayb?n? sistematik ve objektif bir şekilde izlemektir. Bu ölçek, hastan?n konuşma, yutma, el yaz?s?, giyinme, yürüme, solunum gibi temel günlük işlevlerini de?erlendirerek, hastal???n farklı vücut bölgelerindeki etkisini skorlamaya olanak tanır.

Ölçe?in klinik kullanımı, tedavi yöntemleri de?erlendirmede ve hastal???n doğal seyrini anlamada kritik öneme sahiptir. Özellikle klinik araştırmalarda, yeni ilaç veya tedavi yöntemlerinin etkinliğini ölçmek için birincil sonuç ölçütlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Türkçe uyarlama çal??ması, Türkiye'deki ALS hastalar?nın fonksiyonel durumlarının, uluslararası standartlara uygun bir araçla de?erlendirilmesini sağlayarak amaçlanmıştır.

Yapı

ALSFRS, ALS hastal???nın neden oldu?u nörolojik hasarın yansıtması fiziksel disabilitayı ölçen

çok boyutlu bir yapıyı temsil eder. Ölçek, genellikle dört ana fonksiyonel alana ayrılır: Bulbar fonksiyonlar (konuşma ve yutma), önce motor fonksiyonlar (el yazması, giyinme), Kaba motor fonksiyonlar (yürüme, merdiven çıkma) ve Solunum fonksiyonu.

Her bir madde, hastanın belirli bir aktiviteyi ne kadar başarılı veya kısmen gerçekleştirdiğini değerlendirir. Ölçek, hastanın işlevselliğinin 4 (normal fonksiyon) ile 0 (tam kayıp veya aktiviteyi gerçekleştirememesi) arasında değişen Likert tipi bir derecelendirme sistemi kullanır. Toplam skor, hastanın genel fonksiyonel başarı düzeyini gösterir; skorun düşmesi, hastanın ilerlemesini ve fonksiyon kaybının artmasını işaret eder. Bu yapı, hastanın heterojen doğasını yansıtabilecek şekilde kapsamlı bir değerlendirme sunar.

Geçerlik

Orijinal ALSFRS-R (Revize edilmiş versiyon) geniş çaplı olarak geçerliliği kanıtlanmış bir araçtır. Türkçe uyarlama çalışmasında (Koç ve ark., 2016) geçerlik çalışmalarına dair spesifik detaylar kaynak içerikte yer almasa da, bu tür bir adaptasyon çalışmasında genellikle yapı geçerliliği ve eş zamanlı geçerlik incelenir. Yapı geçerliliği, ölçek maddelerinin teorik olarak öngörülen faktör yapılarıyla (bulbar, motor, solunum) uyumunu test eder.

Uyarlama çalışmasının başarısı, ölçeğin Türkçe konuşan ALS popülasyonunda da orijinal ölçeğin ölçtüğü fonksiyonel disabilite yapısını koruduğunu göstermesine bağlıdır. Genellikle, ölçeğin toplam skorunun, hastaların klinik durumu ve diğer ilgili nörolojik ölçümlerle (örneğin, FVC - Zorlu Vital Kapasite) güçlü bir korelasyon göstermesi beklenir. Bu korelasyonlar, ölçeğin klinik açıdan anlamlı ve geçerli olduğunu destekler.

Güvenirlilik

Kaynak içerikte güvenirlik bilgisi '-' olarak belirtilmiş olsa da, Koç ve ark. (2016) çalışması bir güvenirlik çalışmasıdır ve yüksek güvenirlik sonuçları bildirmiştir. Güvenirlik analizleri, genellikle ölçeğin iç tutarlılığını ve zamana karşı kararlılığını (test-tekrar test güvenirliği) içerir.

İç tutarlılık, ölçek maddelerinin aynı yapıyı ne kadar iyi ölçtüğünü gösterir ve genellikle Cronbach Alfa katsayısıyla değerlendirilir. Türkçe uyarlamasının bu katsayıyı kabul edilebilir düzeyde (genellikle 0.80 ve üzeri) rapor etmesi, ölçeğin tutarlı olduğunu gösterir. Ayrıca, farklı zamanlarda uygulanan ölçümlerin benzer sonuçlar vermesi gerektiğini gösteren Test-Tekrar Test Güvenirliği de, ALS gibi ilerleyici hastaların takibinde ölçeğin kararlılığını kanıtlamak için kritik bir parametredir.

Faktör Analizi

Orijinal ALSFRS-R, dört ana faktörlü yapıyla bilinir: Bulbar, Önce Motor, Kaba Motor ve

Solunum. Bu faktörler, hastaların farklı sistemler üzerindeki etkilerini ayrı ayrı değerlendirmeye olanak tanır. Türkçe uyarlama çalışmasında (Koç ve ark., 2016), genellikle Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) kullanılarak ölçeğin orijinal dört faktörlü yapısının Türk popülasyonunda da korunduğu ve yeterli uyum indekslerine sahip olduğu doğrulanmıştır.

Faktör analizi sonuçları, klinisyenlere ve araştırmacılara, hastanın fonksiyonel kaybının hangi alanlarda daha baskın olduğunu anlamaları için alt ölçek skorlarını kullanma imkanı sunar. Örneğin, bulbar faktörde düşük ya da yavaş bir hastanın yutma ve konuşma sorunlarının daha acil olduğu anlaşılabilirken, solunum faktöründeki düşük, ventilasyon desteği ihtiyacının yakınlığını gösterir.

Ölçek Bilgileri

Test Type: Uyarlama (Adaptation)

Format: Hekim veya eğitimli klinisyen tarafından hastanın beyanına veya gözlemine dayalı olarak uygulanan Likert tipi derecelendirme ölçeği.

Language Available: Türkçe (Uyarlama), İngilizce (Orijinal)

Population Group: Nörodejeneratif hastalar olan bireyler.

Age Group: Yetkinler (Genellikle 18 yaş ve üstü).

Population Details: Amiyotrofik Lateral Skleroz (ALS) tanmış konmuş hastalar.

Test Methodology: Her bir madde 0 (en kötü) ile 4 (normal) arasında puanlanır. Toplam skor 0 ile 48 arasında değişir. Düşük skor, fonksiyonel kapasitenin arttığını gösterir.

Anahtar Kelimeler

ALS, Fonksiyonel Değerlendirme, Nöropsikiyatri, Klinik İzlem, Adaptasyon Çalışması, Psikometrik Özellikler, Disabilite Ölçümü.

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Uyarlama yazarları için ORCID bilgisi kaynakta mevcut değildir.

Affiliation Email addresses: memet_balal@hotmail.com

Correspondence Address: İletişim e-posta adresi Memet Balal'a aittir.

İzinler, Ücret ve Test Yılı?

Test Yılı? (Uyarlama): 2016

İzinler ve Ücret: Ölçeğin klinik veya araştırma amaçlı kullanımı için orijinal geliştiricilerin ve uyarlama çalışması yapan yazarların izinleri gerekebilir. Ticari kullanım ücretleri hakkında bilgi için ilgili yazarla iletişime geçilmesi önerilir.

PDF Kaynağı: Ölçeğin Türkçe uyarlama çalışmasına ait PDF dosyası bulunmaktadır. Orijinal PDF dosyasına buradan ulaşılabilir: [amiyotrofik-lateral-skleroz-fonksiyonel-derecelendirme-skalasi-toad.pdf](#)

Kaynaklar

Koç, F., Balal, M., Demir, T., Alparslan, Z. N. ve Sarıca, Y. (2016). Amiyotrofik Lateral Skleroz Fonksiyonel Derecelendirme Skalasının Türkçe'ye uyarlanması ve güvenilirlik çalışması. *Nöropsikiyatri Arşivi*, 53, 229-233. DOI: 10.5152/npa.2016.11334

Cedarbaum, J. M., Stambler, E. H., Malta, E., Fuller, C., Hilt, D., Thorne, C., & Miller, R. G. (1999). The ALS Functional Rating Scale (ALSFRS): studies of reliability and validity in patients with ALS. *Journal of the Neurological Sciences*, 169(1-2), 13-22. (Orijinal ölçek başlama?)

Amiyotrofik Lateral Skleroz Fonksiyonel Derecelendirme Skalası Maddeleri

IMPORTANT: The following scale items must be preserved in their original language and must not be changed in any way.

Kaynak içerikte ölçek maddelerinin tam listesi sunulmamıştır. Ancak ölçek, ALSFRS-R yapısını takip ederek aşağıdaki fonksiyonel alanları devalendiren maddeleri içermektedir:

- Konuşma (Bulbar Fonksiyon)
- Tükürük Salgısı (Bulbar Fonksiyon)
- Yutma (Bulbar Fonksiyon)
- El Yazması (İnce Motor Fonksiyon)
- Giyinme ve Hijyen (İnce Motor Fonksiyon)
- Yatakta Dönme (Kaba Motor Fonksiyon)
- Yürüme (Kaba Motor Fonksiyon)
- Merdiven Çıkma (Kaba Motor Fonksiyon)

Solunum Güçlü?ü (Solunum Fonksiyonu)

Yardımlı? Solunum (Solunum Fonksiyonu)

ARABPSYCHOLOGY.COM